

TOIMINTAKERTOMUS JA TILINPÄÄTÖS 2014

SOVATEK
säätiö

Toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2014

Sisällysluettelo

1. Yleistä	2
2. Jyväskylän tulosalue	5
2.1. Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikkö	5
2.1.1. Korvaushoitotyöryhmä	6
2.1.2. Riippuvuuskuntoutustyöryhmä	6
2.2. Hoitopalveluyksikkö	8
2.2.1. Päihdepäivystys	9
2.2.2. Vieroitushoito-osasto	9
2.2.3. Huumevieroitusosasto	9
2.3. Palveluohjaus- ja työvalmennusyksikkö	10
2.3.1. Palveluohjausyksikkö	10
2.3.2. Työterveyshuolto	12
2.3.3. Työvalmennus	12
3. Joensuun tulosalue	13
3.1. Hoitopalvelut	14
3.2. Kuntoutuspalvelut	15
3.3. Sosiaalinen kuntoutus	16
4. Järjestölähtöisen toiminnan tulosalue	17
4.1. Nuorten ongelmallisen pelaamisen tunnistaminen ja tukimuotojen kehittäminen - Pelituki	17
4.2. Huume kuntoutujien vertaistoimintakeskus Asema 78	17
4.3. Nuorten matalankynnyksen palveluiden kehittäminen	18
5. Talous	19

Toimintakertomus ja tilinpäätös vuodelta 2014

1. Yleistä

Työttömyys, päihteet ja mielenterveyden järkkäminen. Näiden hyvinvointiyhteiskuntaa ravis-
televien kesto-ongelmien suhteen päättynyt vuosi ei ollut millään tavoin edistysellinen. Päin-
vastoin, sillä talouskurimuksen ja monisyiseen rakennemuutoksen keskellä ne näyttäytyivät
näkökulmasta riippuen joko vakavilta tai erityisen vakavilta. Asiantuntijat, pääsääntöisesti
tilastot ja yhä näkyvämmiin myös arkihavainnot todistivat, että toisiinsa kytkeytynyt ongelma-
vyöhyke asettaa yhteiskunnalle entistä vaikeampia haasteita. Kohtuutonta olisi kuitenkin väittää
hyvinvointipalveluista vastaavien olleen ongelmien edessä kokonaan toimettomia. Tehdyillä
ja tulevilla laki-, säädös- tai organisaatiouudistuksilla on haettu uusiakin ratkaisuja, mutta
niukkenevat taloudelliset resurssit ja erityisesti niiden allokaatio johtaa valitettavan usein toi-
menpiteiden riittämättömyyteen. Sen seurauksena kaikista haavoittuvimmassa asemassa
olevien toimintaedellytykset heikkenevät entisestään. Sen katkaisemiseksi ja niiden ihmisten
auttamiseksi Sovatek säätiö jatkoi työtään myös vuonna 2014.

Sovatek-säätiön kuin muidenkin julkisyhteisöjen tai niiden rahoituksen varassa toimivien or-
ganisaatioiden toimintavuoteen 2014 sisältyi siis merkittäviä haasteita. Edellisvuosien tapaan
jatkunut taloussuhdanteen alamäki yhdistettynä hyvinvointipalvelurakenteen monitahoiseen
muutosprosessiin aiheuttaa epävarmuutta nyt ja tulevaisuudessa. Epävarmoista talousnäky-
mistä huolimatta Sovatek-säätiö teki merkittäviä investointeja, työvalmennuksen Kierrätys-
kaupan toimitilamuutoksen ja Effica - potilastietojärjestelmään siirtymisen. Tämän kaiken
keskellä Sovatek-säätiön vuosisykliin perustuva toiminta jatkoi neljännen tilikauden selviyty-
miseetostaan. Kaikista merkittävistä haasteista huolimatta säätiö suoriutui perustehtävänsä
toteuttamisessa vuonna 2014 hyvin.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistaminen tiivistää palvelujen järjestämistä ja tuottamista
suurempiin organisaatioihin. Vielä ei ole tiedossa miten tuleva sosiaali- ja terveydenhuollon
toimintamalli vaikuttaa säätiön ja muiden järjestöjen asemaan alueellisissa tuotantoyhteisöis-
sä. On selvää, että myös järjestöt joutuvat pohtimaan yhteistyön tiivistämistä alueellisesti ja
valtakunnallisesti. Eri toimijoiden välisiä, jopa organisaatiotason sulautumisia tulisikin selvit-
tää.

Sovatek-säätiö on ollut aktiivinen kumppanuuksien etsijä ja tekee monipuolista yhteistyötä
useiden eri järjestöjen kanssa. Erikseen voi mainita Sovatekin ja A-klinikkasäätiön useam-
man vuoden jatkunut kehittämissyhteistyö, mihin vuoden 2014 aikana liitettiin myös talous- ja
henkilöstöhallintojärjestelmien yhteissuunnittelua. Laajempaa keskustelua käytiin myös
muusta toiminnallisesta yhteistyöstä.

Säätiön tuottamien palvelujen kysyntää hillitsivät lähinnä kuntien ja muiden palveluntilaajien
tiukka talous ja sopimusrajoitteet. Sovatek-säätiön eri sopimuksilla tarjoamien palvelujen
määrät kasvoivat hieman edelliseen vuoteen verrattuna ja niitä tuotettiin sopimusten mukai-
sesti.

Toiminta-ajatuksensa mukaan Sovatek-säätiö on psykososiaalisen kuntoutuksen asiantunti-
ja- ja yhteistoimintaorganisaatio, joka keskittyy erilaisten riippuvuus- ja mielenterveysongel-
mien ehkäisyyn ja hoitoon, työ- ja toimintakyvyn vahvistamiseen sekä työllistymisen edistä-
miseen.

Säätiön perustajayhteisöt edustavat monipuolisesti sosiaali- ja terveydenhuollon, päihdehuollon erityispalvelujen, työvalmennuksen sekä kolmannen sektorin erilaisia toimintamuotoja ja hoitoideologioita. Säätiön toimintamuodot ja palvelut perustuvat erilaisiin psykososiaalisen kuntoutuksen ja päihdelääketieteen, työvalmennuksen sekä mielenterveystyön menetelmiin ja sisältöihin. Valtaosa säätiön lähiseudun perustajayhteisöistä toimii asiakkaiden arjen, asumisen sekä sosiaalisten verkostojen luojina ja ylläpitäjinä. Säätiön perustajakunnat ja sairaanhoitopiiri edustavat julkisen hyvinvointipalvelujärjestelmän sosiaali- ja terveydenhuollon sekä erikoissairaanhoidon näkökulmaa. Valtakunnalliset järjestöt ja palveluiden tuottajat toimivat vahvoina asiantuntijoina sekä tukijoina palveluiden kehittämisessä. Sovatek-säätiön kaltaisessa yhteistoimintaorganisaatiossa yhdistyvät ammatillinen ja tutkimuksellinen sekä kokemusperäinen ja ”hiljainen” tieto.

Säätiön operatiivinen johtamis- ja vastuurakenne muodostui neljästä tulosalueesta: Taloushallinto- ja tukipalvelut, Jyväskylän alue, Joensuun alue sekä järjestölähtöinen toiminta. Yksiköiden vastuuhenkilöinä ja toimihenkilöiden lähiesimiehinä toimivat toimialapäälliköt. (kuvio 1). Säätiön työntekijät osallistuivat koulutussuunnitelmassa määriteltymiin koulutuksiin ammatitaidon ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Henkilöstön hyvinvointia ja jaksamista tuettiin esimiestyöllä, työnohjauksilla sekä kollegiaalisella tuella.

[illegible]

Valtuuskunnan jäsenet vuonna 2014

Lasse Murto, puheenjohtaja	Kriminaalihuollon tukisäätiö
Timo Peura	Jyväskylän kaupunki
Marja-Leena Makkonen	Jyväskylän kaupunki
Eila Heinonen	Joensuun kaupunki
Asko Juuti	Muuramen kunta
Hanna Laakso	Laukaan kunta
Santero Kujala	Keski-Suomen sairaanhoitopiirin kuntayhtymä
Marja-Leena Nousiainen	VAKry
Seppo Sulkko	Kirkkopalvelut ry
Kari Lahti	Vaajakosken Suvanto ry
Armas Laatinen	Kuiville Pyrkivien Tuki ry
Aarne Kiviniemi	Sininauhaliitto ry
Pekka Heinälä	A-klinikkasäätiö
Artturi Anttila	Jyväskylän Katulähetys ry
Ari Torro	Väentupa ry
Leo Tirri	Jyväskylän A-kilta ry
Ritva Salpakoski	Jyväskylän Mielenterveysseura ry
Börje Hanhikoski	Kuurojen Liitto ry
Helena Huovila	Jyväskylän Setlementti ry
Janne Paananen	Youth Against Drugs ry

Hallituksen varsinaiset jäsenet

Jyväskylän kaupunki Risto Kortelainen (Pj)
Ksshp Tarja Lappi / Päivi Huttunen
Joensuu kaupunki Jari Horttanainen
Laukaan kunta Vuokko Hiljanen
A-klinikkasäätiö Olavi Kaukonen
VAKry Kaarina Peltonen
Hannu Rutanen Sininauhaliitto
Jyväskylän katulähetys ry Usko Hintikka
Jyväskylän mielenterveysseura ry Armas Laatinen
Kuiville pyrkivien tuki ry Kari Lahti
Jyväskylän A-kilta Reijo Hänninen / Ali Leinonen

Hallituksen varajäsenet

Jyväskylän kaupunki Jarmo Koski
Ksshp Päivi Heikkilä-Kari
Joensuun kaupunki Satu Huikuri
Muuramen kunta Jarkko Määttänen
Kuurojen liitto ry Börje Hanhikoski
Kriminaalihuollon tukisäätiö Maarit Suomela
Kirkkopalvelut ry Mari Tuomainen
Väentupa ry Risto Närhi
Vaajakosken suvanto Seppo Riikonen
YAD ry Hanna Multanen
Jyväskylän Setlementti ry Pekka Kaunismaa

Säätiön visiona on, että se on valtakunnallisesti tunnettu ja arvostettu alansa toimija, palvelujen ja järjestötoiminnan uudistaja sekä haluttu yhteistyökumppani vuonna 2015.

Strategiakauden 2012–2015 painopistealueina ovat:

1. asiakkaiden ja sidosryhmien kiinnostuksen kasvattaminen säätiötä kohtaan entistä vahvemmaksi
2. strategiseen kumppanuuteen perustuva toiminnallinen ja alueellinen kasvu
3. uusien palveluinnovaatioiden ja -konseptien kehittäminen ja levittäminen
4. henkilöstön hyvinvoinnista ja jaksamisesta huolehtiminen
5. toiminnanohjauksen kehittäminen
6. talouden ja toiminnan tasapaino.

Strategiakauden tavoitteiden mukaiset toimenpiteet ja painopisteet vaihtelivat eri tulosalueilla ja toimialoilla vuoden 2014 aikana.

2. Jyväskylän tulosalue

Tulosalueella oli neljä toimialakohtaista yksikköä: Hoitopalvelu-, Arviointi- ja kuntoutuspalvelu-, Palveluohjaus-, sekä Työvalmennusyksikkö.

2.1. Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikkö

Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikön tehtävänä on kuntoutujien arjen hallinnan tukeminen sekä toiminta- ja työkyvyn arviointi, ylläpitäminen ja lisääminen yhteistyössä kuntoutujan ja hänen verkostonsa kanssa. Yksikön toiminta perustuu psykososiaalisen kuntoutuksen ja päihdelääketieteen viitekehykseen.

Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikössä on kaksi toiminnallista työryhmää: Korvaushoitotyöryhmä ja Riippuvuuskuntoutustyöryhmä.

Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikön tärkeimpiä kehittämisalueita toimintavuonna 2014 olivat palveluohjauksen parantaminen ammatillisen kuntoutuksen palveluihin sekä avomuotoisen päihdekuntoutuksen laadun varmistaminen rakennemuutoksissa. Toimintaan vaikutti huomattavalla tavalla liittyminen Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin Effica potilastietojärjestelmään, joka paransi asiakastiedon saatavuutta Jyväskylän ja Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin kanssa ja sitä kautta nosti hoidon laatua esimerkiksi yhteisen lääkenäkömman avulla. Palveluohjausta ammatillisen kuntoutuksen palveluihin kehitettiin yhteistyössä Palveluohjausyksikön ja Työvalmennusyksikön kanssa. Yksiköiden välisenä yhteistyönä toteutettiin muun muassa Työvoiman palvelukeskukselle tuotettu Työelämään valmentavaa ryhmä. Työllisyyden kuntakoikeilu -hankkeelle tehtiin toimintavuoden aikana kaksi toimintaterapeutin työ- ja toimintakyvyn tutkimusta sekä neljä laajaa työ- ja toimintakyvyn arviointitutkimusta. Lisäksi tehtiin kaksi Valviran tilaamaa työkyvyn arviointitutkimusta. Toimintaterapeutti osallistui Kelan työvalmennuksen toteutukseen kahden asiakkaan osalta. Yksittäisiä asiakkaita ohjautui kuntouttavaan työtoimintaan säätiön Työvalmennusyksikköön.

Avomuotoisen päihdekuntoutuksen laadun varmistamisessa ja hoidon sisällöllisessä kehittämisessä keskeisessä roolissa olivat jatkuva asiakaspalaute sekä toiminnan arviointi ja raportointi. Palautetta kerättiin sekä kirjallisesti että suullisesti kuntoutusprosessin aikana. Kaikista ryhmätoiminnoista kerättiin kirjallinen palaute osallistujilta ja laadittiin loppuraportti, jossa arvioitiin toimintaa. Kaikilta säätiön päihdepalveluissa asioineilta asiakkailta kerättiin poikkileikkauksena asiakaspalaute marraskuussa 2014. Kaikista yksikön palveluista on laadittu palvelukuvaukset. Hoidon laatua pyritään varmistamaan myös yksikön ja työryhmien toiminnallisia rakenteita kehittämällä. Vuonna 2014 molemmat työryhmät ovat suunnitelmallisesti kehittäneet sisäistä yhteistyötään, arjen toimintarakenteita ja hoidon sisältöjä.

Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikkö on laajalti verkostoitunut ja yhteistyötä kehitettiin paitsi Sovatek-säätiön sisällä myös eri toimijoiden ja palvelutuottajien kanssa. Koulutusta ja konsultaatioita annettiin eri organisaatioille ja yhteistyökumppaneille. Yksikkö oli edustettuna Keski-Suomen lastensuojelun moniammatillisessa asiantuntijaryhmässä sekä Keski-Suomen kuntoutuksen alueellisessa yhteistyötoimikunnassa.

Arviointi- ja kuntoutuspalveluissa työskenteli kuntoutuspäällikkö, 2 osa-aikaista lääkäriä, 7 sairaanhoitajaa (2 tiimivastaavaa), lähihoitaja, 4 sosiaalityöntekijää (3 osa-aikaista) sekä toimintaterapeutti. Kahdella työntekijällä on Kelan psykoterapiapätevyys. Yksikön työntekijät osallistuivat toimintavuonna koulutussuunnitelman mukaisesti sekä muihin tarpeellisiksi arvioituihin alan koulutuksiin ja seminaareihin. Henkilöstökoulutuksessa painottui yhteisöhoitoon, ongelmapelaamiseen, ensiapuun ja Efficin käyttöönottoon liittyvä koulutus. Lisäksi osallistut-

tiin Keski-Suomen päihdepäiville ja Rikosseuraamusviraston koulutusiltapäivään. Molemmilla työryhmillä oli ryhmätyönohjaus ja terapiatyötä tekevillä työntekijöillä lisäksi yksilötyönohjaus.

Toimintayksikön asiakaskunnan moniongelmaisuus näkyi entistä useamman asiakkaan kohdalla (päihde- ja mielenterveys- ja somaattiset ongelmat), erilaisina toimintakyvyn rajoitteina, työkyvyttömyytenä ja syrjäytymisenä. Hoitosuhteet muodostuivat näin pitkiksi ja verkostoyhteistyötä sekä palveluohjausta toteutettiin eri toimijoiden kanssa. Myös asiakkaiden läheisille annettiin tukikäyntejä sekä mahdollisuus osallistua verkostokokouksiin.

2.1.1. Korvaushoitotyöryhmä

Korvaushoitotyöryhmän keskeiset tehtävät ovat korvaushoidon tarpeen arviointi, päätös korvaushoidon aloittamisesta ja opioidiriippuvaisten henkilöiden korvaushoidon toteutus. Korvaushoitotyöryhmän haasteina olivat toimintavuotena edelleen kasvava asiakasmäärä, asiakkaiden nuori ikä ja uusien asiakkaiden vahva sidos huumemaailmaan sekä kasvava asunnotomuus ja samanaikaiset mielenterveys- ja päihdeongelmat.

Hyvän tiimityöskentelyn merkitys korostuu sekä korvaushoitotyöryhmän tehtävissä että asiakasryhmän haasteellisuudessa. Tiimityöskentely kehittyi tiimin ja esimiehen oman arvioinnin perusteella toimintavuoden aikana. Kehityksen taustalla nähtiin Yhteisöhoiton koulutuksen vaikutus sekä työryhmän vahva sitoutuminen tehtäviinsä.

Hoidon sisältöjä kehitettiin vastaamaan paremmin asiakasryhmän muuttuneita tarpeita. Yhteisöhoiton elementtejä lisättiin ja asiakkaita otettiin enemmän mukaan toiminnan suunnitteluun, arviointiin ja toteutukseen. Asiakkaat ottivat haasteen vastaan ja osallistuivat erityisesti kummi- ja vertaistukitoiminnan sekä ryhmätoiminnan kehittämiseen. Asiakkaiden osallisuutta pyritään lisäämään yhteistyössä Asema-78:n kanssa. Asiakaskunnan moniongelmaisuuden lisääntyminen on muun muassa aiheuttanut lisääntyneen kotikäyntien tarpeen tuetussa asumisessa. Korvaushoitotyöryhmä järjesti korvaushoitokoulutusta sidosryhmien tilauksesta.

2.1.2. Riippuvuuskuntoutustyöryhmä

Riippuvuuskuntoutustyöryhmä tuottaa päihteiden käyttäjien, ongelmapelaajien ja muiden riippuvuusongelmaisten jatkohoito- ja avokuntoutuspalveluita. Työryhmän palvelut sisälsivät toimintavuonna yksilö-, pari- ja perhetyötä sekä erilaisia ryhmä- ja kurssiohjelmia sekä tutkimuspalveluita. Etenkin lastensuojeluasiakkaiden osalta työssä painottui pitkäkestoiset terapeutit hoitosuhteet ja lausuntojen laatiminen ja tarvittaessa kotikäynnit. Vuonna 2014 saattoi arvioida, että huume-kuntoutujien hoito, korvaushoitoasiakkaita lukuun ottamatta, oli integroitunut Riippuvuuskuntoutustyöryhmän perustoiminnaksi alkoholi- ja pelikuntoutujien lisäksi. Tämä näkyi asiakkaiden moniongelmaisuuden lisääntymisenä, joka johti pidempään hoitosuhteisiin ja laajempaan verkostoyhteistyöhön eri toimijoiden kanssa.

Vuoden 2014 aikana ryhmäohjelmassa toteutui syksyllä Mielialakurssi, joka jatkui keväälle 2015, työstä hoitoonohjattujen Kolmas kerta- ryhmä, Vanhempien ryhmä, Pelikuntoutuskurssi viikonloppukurssina sekä Jyväskylässä että Joensuussa ja Työvoiman palvelukeskukselle tuotettu Työelämään valmentava ryhmä (TYVA) keväällä 2014. Avot- ryhmä matkankynnyksen ryhmänä jatkui läpi vuoden. Ryhmätoimintojen sisällöllinen kehittäminen jatkui edelleen saatujen kokemusten ja kerätyn palautteen avulla. Nuorten asiakkaiden määrän kasvun myötä vuonna 2013 perustettiin säätiön sisäinen monialainen työryhmä kehittämään nuorten ryhmätoimintoja säätiössä. Työryhmän työskentely jatkui vuonna 2014 ja Riippuvuuskuntoutustyöryhmän edustaja osallistui ryhmän suunnitteluun sekä konsultoi ryhmän ohjaajia.

Asiakkaiden muutosvalmiuden arviointiyhteistyötä jatkettiin yhdessä Vieroitushoito-osaston kanssa uusien asiakkaiden muutosvalmiuden arvioimiseksi ja kuntoutumismotivaation herät-

tämiseksi. Kuntoutumiskurssilla ja pelikuntoutumiskurssilla Gas- tavoitteen asettelua käytettiin aktiivisesti työvälineenä.

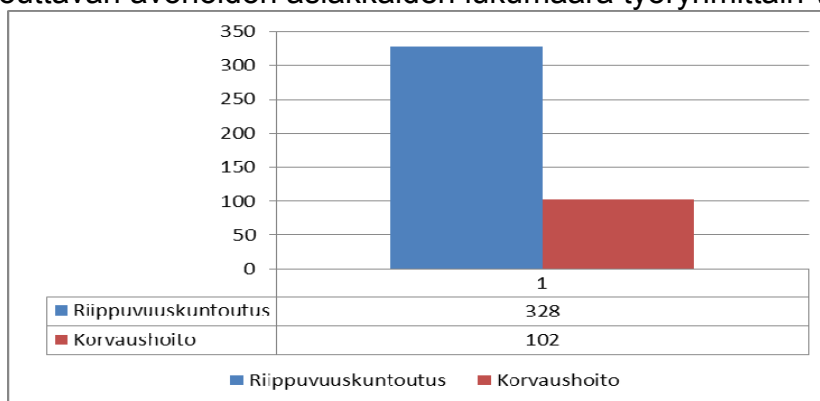
Riippuvuuskuntoutustyöryhmä osallistui erilaisten koulutusten toteuttamiseen vuoden 2014 aikana. Työryhmän toteuttamista koulutuksista mainittakoon Huumevieroitusosaston ryhmien ohjaamiseen liittyvä koulutus, koulutus ongelmapelaamisesta ja sen hoidosta Saarikassa sekä Ensi- ja turvakodille toteutettu koulutus lääkeriippuvuuksista ja niiden hoidosta sekä huumeuseläkäytännöistä.

Avohoidon päihde- ja peliongelmapalveluiden tilastoja

Päihhteiden sekakäyttö oli myös kuntouttaviin päihdehoitoihin hakeutuneilla asiakkailla edelleen hyvin tavanomaista. Mikäli kuntoutujalla oli myös huumeiden käyttöä, hän kirjautui asiakastietojärjestelmässä huumeasiakkaaksi, vaikka hänellä saattoi samanaikaisesti olla myös alkoholin haitallista käyttöä. Myös opioidiriippuvaisten korvaushoidossa olevilla asiakkailla oli ongelmallista alkoholin käyttöä, osalla jopa vieroitushoitoa vaativaa ongelmakäyttöä. Myös lääkkeiden päihdekäyttö on lisääntynyt huomattavasti viime vuosina.

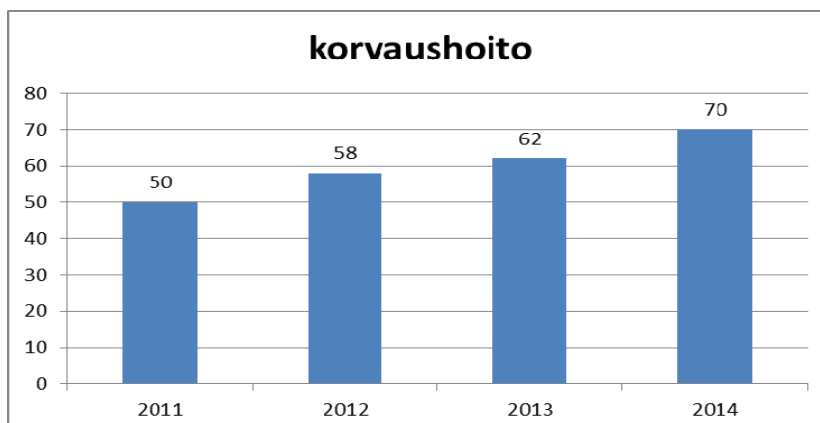
Vuonna 2014 Päihdepäivystykseen hakeutui 826 eri asiakasta. Kuntouttavassa hoidossa oli yhteensä 420 asiakasta, joista 328 oli Riippuvuuskuntoutustyöryhmän asiakkaana (78 %) ja 102 korvaushoitoasiakkaana (22 %). (Taulukko 1).

Taulukko 1: Kuntouttavan avohoidon asiakkaiden lukumäärä työryhmittäin vuonna 2014

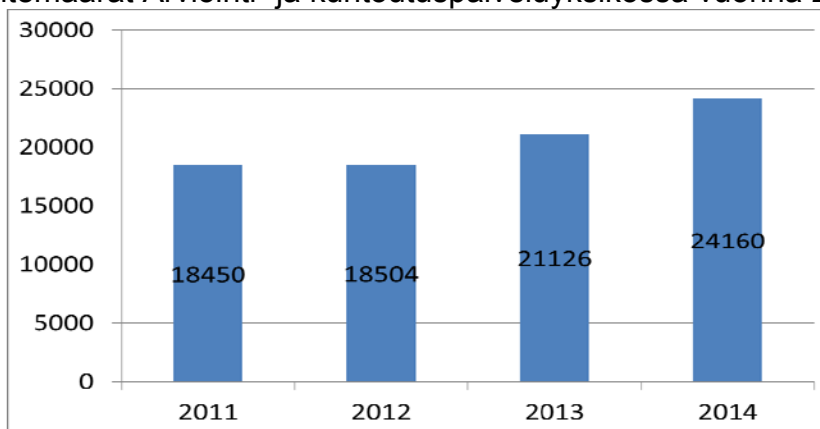
Toimintavuonna 2014 korvaushoitoasiakkaiden määrä kasvoi huomattavasti. Huumeiden käyttö samanaikaisesti korvaushoidon kanssa johti monen kohdalla hoidon päättymiseen terveysriskien takia. Toisaalta yhä useampi lopetti suunnitellusti korvaushoitonsa ja siirtyi korvaushoitolääkkeettömään kuntouttavaan avohoitoon. Näistä seikoista johtuen korvaushoidossa samanaikaisesti vuoden aikana oli korkeintaan 70 henkilöä (taulukko 2).

Taulukko 2: Korvaushoidossa samanaikaisesti olleiden asiakkaiden korkein lukumäärä vuosina 2011–2014

Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikön suoritelmäärät lisääntyivät toimintavuonna vuoden 2013 21126:sta vuoden 2014 24160:een (taulukko 3). Suoritemäärien kasvu (14 %) selittyy korvaushoitoasiakkaiden määrän ja käyntien lisääntymisellä. Korvaushoitoasiakkaiden suoritteita oli 19498 vuonna 2014.

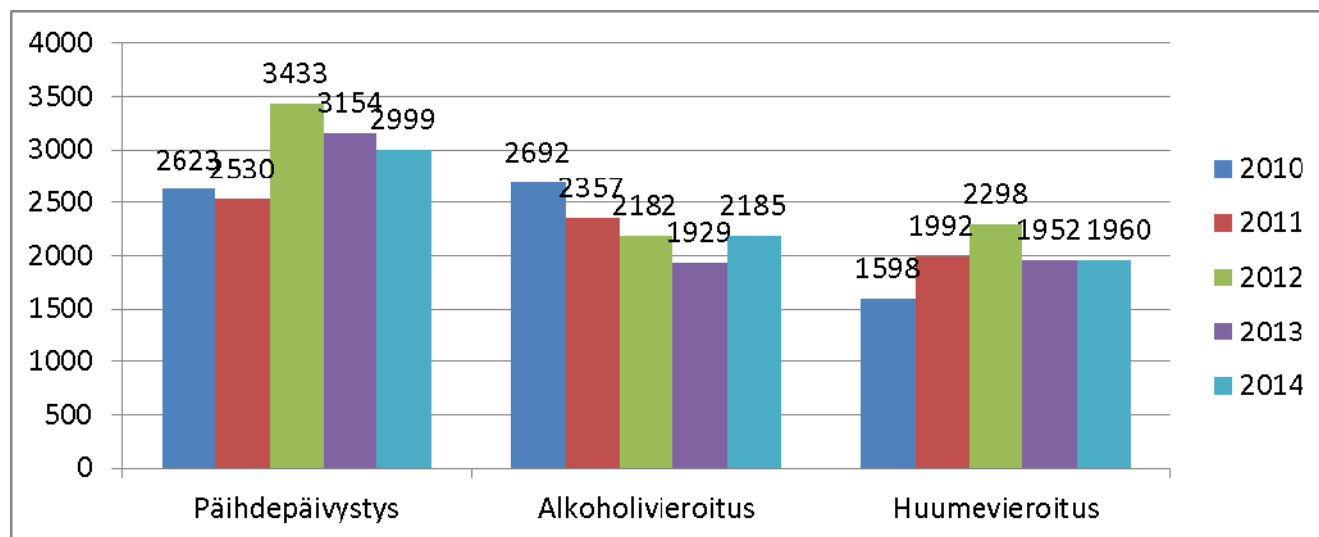
Taulukko 3: Suoritemäärät Arviointi- ja kuntoutuspalveluyksikössä vuonna 2014

2.2. Hoitopalveluyksikkö

Vuonna 2014 hoitopalvelut muodostuivat päihdepäivystyksestä, vieroitushoito-osastosta sekä huumevieroituksesta. Päihdepäivystyksen käyntimäärät laskivat hieman vuoden 2013 käyntimäärästä. Huumevieroituksen hoitovuorokaudet pysyivät vuoden 2013 tasolla. Vieroitushoito – osaston hoitovuorokaudet nousivat edellisvuodesta 256 vuorokaudella (taulukko 4).

Taulukko 4: Hoitopalvelujen avohoitokäynnit ja hoitovuorokaudet 2010–2014.

Vuoden 2013 aikana aloitettiin alkoholivieroitusosaston kehitystyö palveluiden laajentamiseksi huume ja lääkeongelmaisten hoitoon vuoden 2014 alusta. Osaston nimi muutettiin vieroitushoito-osastoksi.

Vuoden 2014 alussa Jyväskylän päihdepalveluissa otettiin käyttöön uusi potilastietojärjestelmä Effica. Sama järjestelmä on käytössä myös suurimmalla osalla päihdepalveluiden yhteistyökumppaneista. Järjestelmään kouluttautuminen jatkui vuoden 2014 alkupuolelle. Hoitopalveluissa toteutettiin vuonna 2014 lääkeosaamisen (koulutus verkossa -Love) koulutus. Koulutus ja tentti tapahtuvat verkko-opiskeluna. Koulutusta jatketaan vielä vuoden 2015 puolella. Päihdepäivystyksen ja huumevieroituksen työryhmät osallistuivat ryhmätyönohjauksiin.

Hoitopalveluuyksikössä työskenteli vuonna 2014 osastonhoitaja, 15 sairaanhoitajaa, 7 hoitajaa, kaksi osa-aikaista sosiaalityöntekijää yksi osastonlääkäri sekä kaksi osa-aikaista lääkäriä. Syyskuusta 2014 lähtien osastoilla on ollut oma yhteinen osastonlääkäri.

2.2.1. Päihdepäivystys

Päihdepäivystys on matalan kynnyksen ja liikkuvan työn periaatteella toimiva avopalveluuyksikkö. Päihdepäivystys on tarkoitettu riippuvuusongelmaisille, hoitoon hakeutuville päihteiden käyttäjille ja heidän omaisilleen sekä seksityötä tekeville. Päihdepäivystys vastaa päihde päivystyspalvelusta, terveysneuvontapalvelusta, liikkuvasta terveysneuvontapalvelusta sekä konsultaatiopalveluista.

Päihdepäivystyksen eri palvelumuodot tavoittivat vuoden 2014 aikana yhteensä 826 asiakasta ja edellisenä vuonna 694 eri asiakasta. Hoitokäyntejä kertyi 2999 ja edellisenä vuonna 3154. Terveysneuvontapalveluja annettiin päivystysaikana sekä kotikäynneillä. Toimintavuonna terveys-neuvontapalveluissa toteutui 408 käyntiä, joilla vaihdettiin 71 559 ruiskua ja neulaa. Vaikka vaihdettujen neulojen ja ruiskujen kokonaismäärä on jonkin verran vähentynyt, silti vaihtomäärät ovat Päihdepäivystyksessä kasvaneet. Tämä vahvistanee sitä ajatusta, että monet Visiitin asiakkaista ovat siirtyneet Päihdepäivystyksen asiakkaiksi. Toimintavuonna todettiin yhteensä 10 uutta c-hepatiitti tartuntaa. Uusista c-hepatiitti tartunnoista 70 % on todettu -90 luvulla syntyneillä nuorilla.

Kuluvan vuoden aikana vuoden aikana Päihdepäivystyksessä aloitettiin liikkuvan konsultaatiopalvelun sekä terveysneuvontatyön kehittäminen ja toteuttaminen. Liikkuvaan työhön sekä terveysneuvontaan on siirretty yksi työntekijä varsinaisesta päivystystyöstä. Uutena työmuotona on terveysneuvonnan työparin jalkautuminen Jyväskylän keskustan alueelle.

Päihdepäivystys osallistui avopalveluissa toteutettavan nuortenryhmän suunnitteluun. Tavoitteena on tarjota matalan kynnyksen toimintaa nuorille, jotka eivät tällä hetkellä päihdekäyttönsä puolesta kykene sitovampaan ryhmätoimintaan, koulutuksen tms. Nuorten ryhmä käynnistyy vuonna 2015.

2.2.2. Vieroitushoito-osasto

Vieroitushoito-osasto toimi kahdeksan-paikkaisena alkoholi- ja lääkeaineiden vieroitushoitoyksikkönä. Vieroitushoidon kesto oli vuonna 2014 keskimäärin 4,6 vuorokautta. Alkoholi-vieroitusosastolla toteutetaan vieroitushoitoa ja päihteiden käytön muutosvalmiuden arviointeja sekä työ- ja toimintakyvyn arviointi- ja tutkimusjaksoja yhteistyössä Sovatek-säätiön Arviointi- ja kuntoutuspalveluuyksikön kanssa. Arviointi- ja tutkimusjakson kesto on 5–14 vuorokautta. Akuuttien vieroitusoireiden hoidon lisäksi hoitoon sisältyi tarvittaessa palveluohjaus. Potilailla on ollut myös mahdollisuus osallistua AA-ryhmiin, keskusteluryhmiin sekä akupunktihoitoihin.

Vuonna 2014 toteutui 392 hoitojaksoa ja edellisvuonna 386. Hoitovuorokausia toteutui 2185 ja edellisvuonna 1929.

2.2.3. Huumevieroitusosasto

Huumevieroitusosastolla on ollut vuoden 2013 alusta alkaen seitsemän vuodepaikkaa huumeaineiden käyttäjille sekä päihteiden sekakäyttäjille. Lisäksi osastolla toteutetaan opioidiriippuvaisten vieroitus-, korvaus- ja ylläpito-hoidon tarpeen arviointi- ja aloitusjaksoja.

Hoitovuorokausia toteutui 1960 ja hoitojaksoja 156. Edellisvuonna hoitovuorokausia toteutui 1952 ja hoitojaksoja 123. Osastolla oli yksi hoitopaikka joensuulaisille, joka oli lähes jatkuvassa käytössä. Keskimääräinen hoitoaika oli 11.3 vuorokautta.

Liikkuva konsultaatiopalvelu on lisännyt huumevieroituksia sekä korvaushoidon aloituksia muualta suomesta tuleville potilaille. Osaston henkilökunta vastasi yhteistyössä huumeekuntoutustyöryhmän työntekijöiden kanssa viikonloppuisin avohoidossa olevien korvaushoitopotilaiden lääkehoidosta. Yksi osaston sairaanhoitajista osallistui viikoittain liikkuvan terveysneuvontapalvelu - Visiitin toimintaan.

2.3. Palveluohjaus- ja työvalmennusyksikkö

Palveluohjauksen ja työvalmennuksen toimialalla tehtiin lokakuussa 2014 rakenteellinen muutos, kun siirryttiin prosessijohtamisen malliin. Uudessa mallissa valmennusprosessista vastaa kuntoutuspäällikkö ja tuotannollisesta toiminnasta tuotantopäällikkö. Palveluohjausyksikön esimiehenä toimi alkuvuoden toimitusjohtaja ja työvalmennusyksikössä tuotantopäällikkö. Yksikössä työskenteli palveluvastaava, työtoiminnan palveluohjaaja, neljä tonttikohtaista palveluohjaajaa, terveydenhoitaja, opinto-ohjaaja, psykologi, sosionomi ja palveluassistentti. Työvalmennusyksikössä toimi 17 työvalmentajaa, ohjaaja metallialan perustutkintokoulutuksessa, ohjaaja Näppärä-pajassa, kaksi työnsuunnittelijaa sekä pajaohjaaja EkoRaksalla. Kuntoutuspäällikkö aloitti työt lokakuusta 2014 alkaen ja toimi siitä alkaen Palveluohjausyksikön ja Työvalmennusyksikön esimiehenä.

2.3.1. Palveluohjausyksikkö

Palveluohjausyksikön tehtävänä on asiakkaiden palvelutarpeen arviointi ja ohjaus toimintakykyä ja työllistymistä edistäviin työvalmennuspalveluihin. Asiakkaat tulivat palveluohjaukseen pääosin Jyväskylän TE-toimiston, Jyväskylän työvoiman palvelukeskuksen tai kuntien sosiaalitoimen ohjaamina.

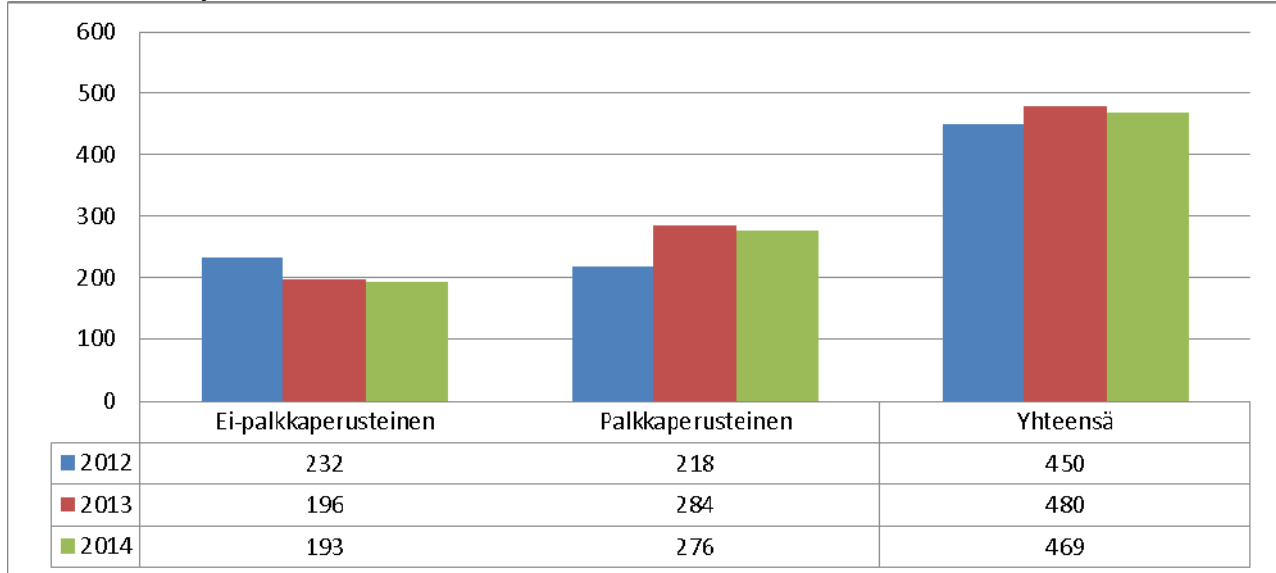
Vuotta 2014 leimasi asiakaskunnan tuen tarpeen kasvu, palkkatukimuutosten myötä palkkatukityöllistettyjen määrän lasku sekä kuntouttavan työtoiminnan asiakkaiden määrän kasvu. Tästä syystä vuonna 2014 jouduttiin arvioimaan uudelleen palveluohjauksen, yksilöllisen tuen ja työvalmennuksen toteuttamista, jotta valmentautujien kasvaviin kuntoutuksellisiin tarpeisiin ja kasvaviin valmentautujamääriin pystyttäisiin vastaamaan. Syksyllä valmisteltiin yhdessä Jyväskylän Katulähteyksen ja Jyväskylän ammattikorkeakoulun kanssa hanke, jonka tarkoituksena on kehittää sosiaalisen kuntoutuksen malli, joka yhdistää kliinisen työn toiminnalliseen ympäristöön työpajoille ja työvalmennusyksiköihin. Tavoitteena on parantaa asiakkaiden ohjautumista oikea-aikaisiin palveluihin ja vähentää päällekkäisten palveluiden tarvetta sekä tehostaa asiakkaiden työllistymisprosesseja.

Säätiö keskittyi yhä tavoitteellisemmin yli viisisataa päivää työmarkkinatukea saaneiden pitkäaikaistyöttömien ja nuorten työllistämiseen sekä nuorten oppisopimuskoulutukseen ja kuntouttavaan työtoimintaan. Kuntouttavan työtoiminnan paikkoja lisättiin. Vuoden 2014 painopisteenä oli tonttikohtaisen palveluohjauksen vakinaistaminen sekä ammatillisen kuntoutuksen ja koulutuksen vahvistaminen.

Säätiön eri yksiköissä oli työvalmennuksessa vuoden 2014 aikana yhteensä 469 eri henkilöä (taulukko 5), joka oli kokonaisuudessaan hieman edellisvuotta vähemmän. Valmentautujamäärän laskuun vaikutti kesällä 2014 voimaan astuneet palkkatukimuutokset, jotka vaikuttivat erityisesti TE-hallinnon kautta ohjautuvien valmentautujien määrän vähenemiseen. Palkkatuetussa työssä oli vuoden aikana 147 eri henkilöä. Sosiaalihuoltolain mukaisessa työtoiminnassa oli 130 henkilöä. Ei-palkkaperusteisessa työvalmennuksessa oli vuoden aikana 232 eri henkilöä, joista työkokeilussa oli 55, kuntouttavassa työtoiminnassa 154 ja opiskelua tuke-

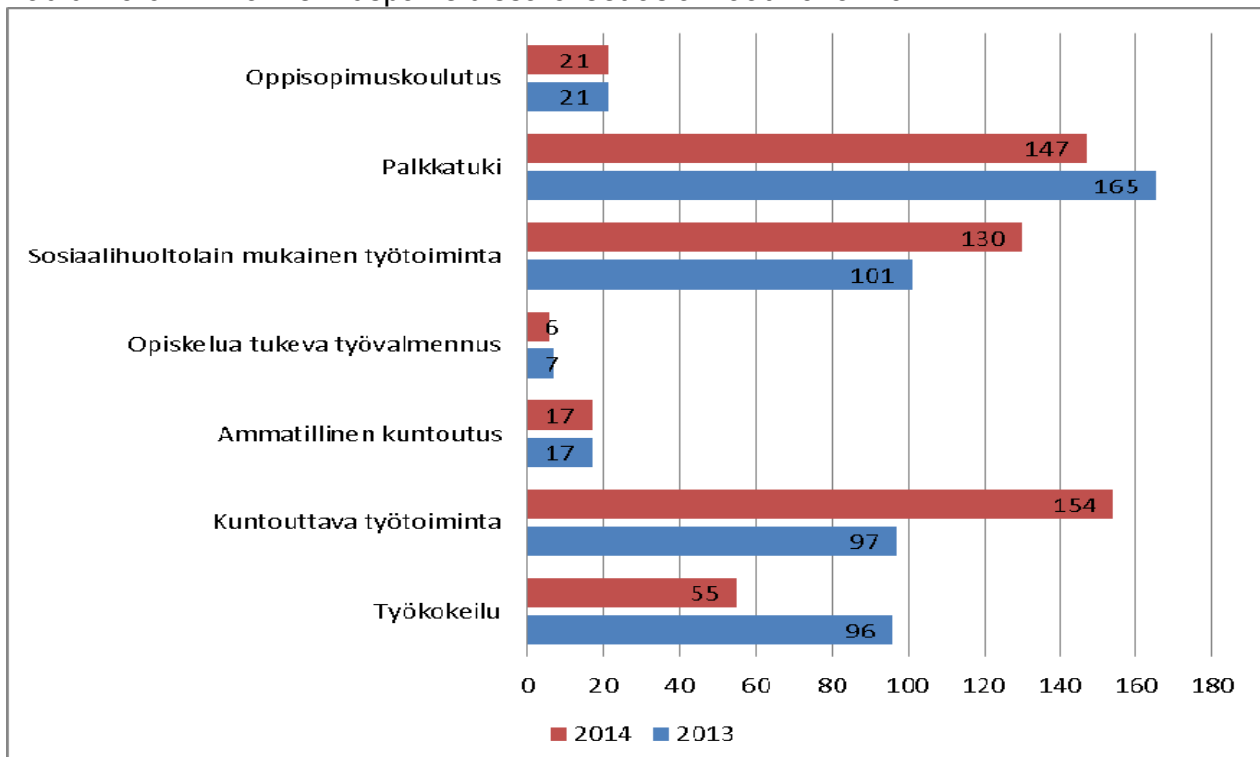
vassa työvalmennuksessa kuusi henkilöä. Kelan ammatillisen kuntoutuksen palveluissa (mielenterveyskuntoutujien työhönvalmennus ja työhönvalmennus) oli 17 asiakasta. Erilaisissa kuntouttavissa ja vahvasti valmentautujan toimintakykyä tukevissa valmennuspalveluissa olevien valmentautujien määrä on kasvanut merkittävästi edellisvuoteen verrattuna. Suurinta kasvu on ollut kuntouttavan työtoiminnan asiakkaissa, joiden määrä on kasvanut jopa 59 % edellisvuoteen verrattuna. (Taulukko 6)

Taulukko 5. Työvalmennuksessa 2012–2014 olleet eri asiakkaat

Oppisopimuskoulutuksessa oli 21 henkilöä, joista 4 oli nuorisotakuuta toteuttavassa ”Nappaa nuori” -oppisopimuskoulutuksessa. Vuoden 2014 aikana ammattiin valmistui 6 henkilöä. Tuetun oppisopimuskoulutuksen kehittämistä jatkettiin vuonna 2014 tiiviissä yhteistyössä Jyväskylän oppisopimuskeskuksen kanssa. Säätiössä toteutettiin lisäksi levyseppähitsaajan ammatillista peruskoulutusta yhteistyössä Bovallius-ammattiopiston kanssa. Sovatek-säätiö tuotti koulutukseen oppimisympäristön ja työpajaohjauksen. Opetusryhmän koko oli keskimäärin 9 opiskelijaa.

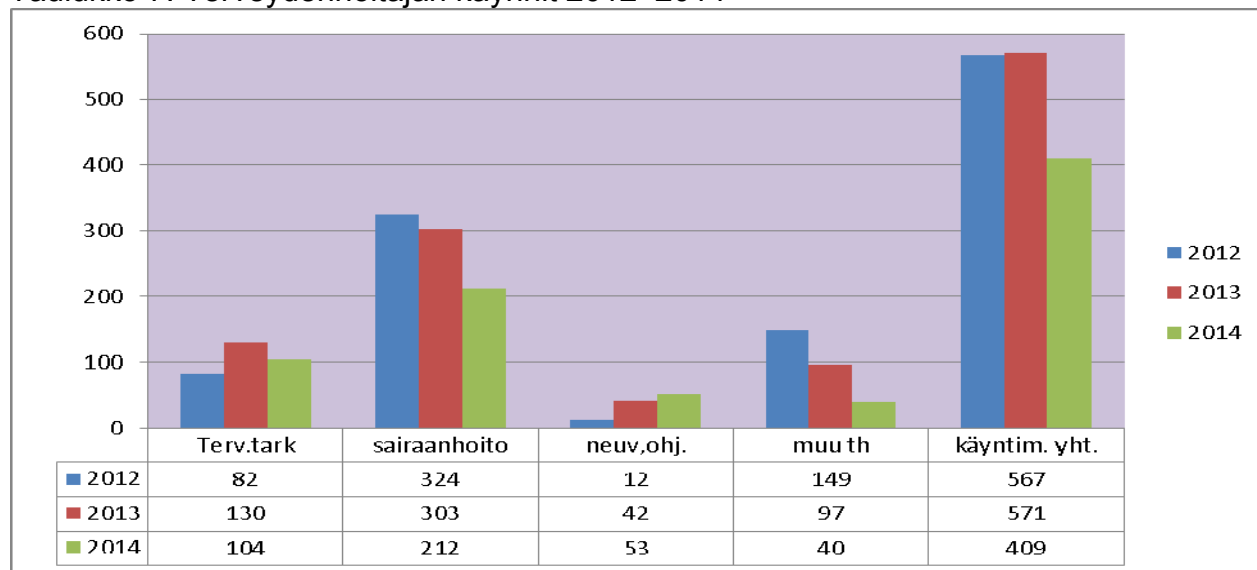
Taulukko 6. Eri valmennuspalveluissa olleet asiakkaat 2013–2014

2.3.2. Työterveyshuolto

Sovatek-säätiön omassa työterveyshuollossa asioi yhteensä 409 asiakasta (Taulukko 7). Terveystarkastuksia tehtiin vuoden 2014 aikana yhteensä 104. Sovatekin terveydenhuollon asiakasmäärä on laskenut reilusti vuosiin 2012 ja 2013 verrattuna. Terveystarkastusten määrä on laskenut reilulla viidesosalla ja sairaanhoitokäynnit ovat vähentyneet lähes kolmanneksella (Taulukko 7). Terveystarkastuksen kirjoittamat sairaslomat ovat myös jatkaneet vähenemistään. Neuvonta- ja ohjauskäynnit ovat puolestaan lisääntyneet merkittävästi viimeisen kahden vuoden aikana. Merkittävä selittävä tekijä muutoksiin on valmentautujaprofiilin muutos, jossa painottuu kuntouttavan työtoiminnan asiakkaat sekä valmentautujien laaja-alainen palveluohjauksen tarve myös terveydenhuollon näkökulmasta.

Taulukko 7. Terveystarkastuksen käynnit 2012–2014

2.3.3. Työvalmennus

Työvalmennusta toteutettiin kuuden eri toimipisteen viidessätoista työvalmennusyksikössä: Jyväskylässä toimi EkoRaksa, Kiinteistöhoito, Kierrätyskauppa, Vuokraamo Satumaa, Verhoomo, Kutomo, Kirjansitomo, Ompelimo, Metalli, Kokoonpano, Autokorjaamo, Polkupyöräkorjaamo, Media (graafiset mediapalvelut) siivous sekä Korpilahdella EkoCenter Paattikirppis.

Työvalmennusyksikkö jakaantui viiteen tiimiin: Tallitiimi, Soratiimi, Kankitiimi ja Pajatiimi. Tiimivastaavina toimi kolme työvalmentajaa. Yksikön esimies toimi Pajatien yksikön tiimivastaavana oman toimen ohessa. Korpilahden yksikkö toimi osana ELY.keskuksen rahoittamaa Tekemään hanketta. Sorastajantien toimipisteessä käynnistyi vuonna 2014 ensimmäinen toimintavuosi uudessa toimipisteessä (Taulukko 8).

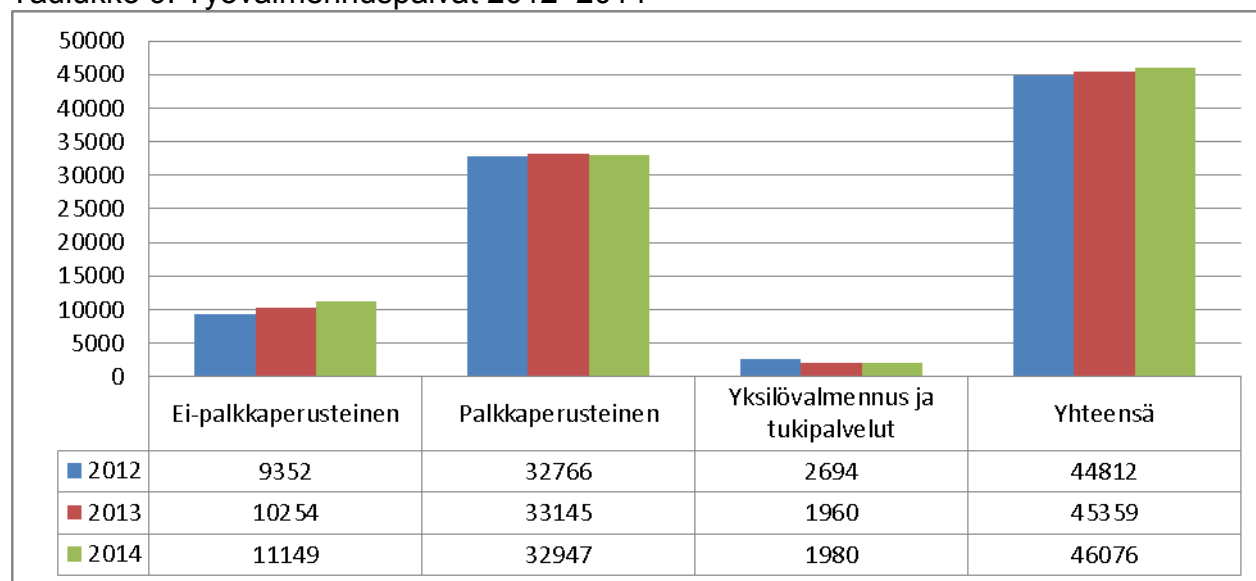
Taulukko 8. Tuotannonalat tiimeittäin

Kankitiimi Kankitie 14 Jyväskylä EkoRaksa, rakennustarvikkeiden kierrätys, Pihatiimi, Verhoomo ja kutomo	Tallitiimi Tallilantie 6, Vaajakoski Metalli, Metallialan perustutkinto, Kilpivalmistus ja Kokoonpano	Pajatiimi Pajatie 3, Jyväskylä Autokorjaamo, Autoalan perustutkinto, Polkupyöräkorjaamo ja Kierrätyspyörien myynti
Soratiimi Sorastajantie 4, Jyväskylä Kierrätyskauppa, Vuokraamo Satumaa Ompelimo, Kirjansitomo ja Media		Korpilahti Joensuuntie 2, Korpilahti EkoCenter Paatti ja Kahvio

Työvalmennuksessa painottui entistä enemmän valmentautujan laaja-alainen työ- ja toimintakykyä tukeva kuntouttava valmennus. Käytännössä tämä näkyi kuntouttavissa toimenpiteissä olevien valmentautujien suhteellisen osuuden kasvuna ja palkkatukityöllistettyjen määrän laskuna. Vuoden aikana keskityttiin työllistymisen esteiden tunnistamiseen ja palveluohjauksen kehittämiseen. Kehittämistyö jatkuu edelleen vuonna 2015.

Työvalmennuksessa toteutui yhteensä 44096 valmennuspäivää, joka on edellisvuoden tasolla (43399 valmennuspäivää). Ei-palkkaperusteisten valmentautujien osalta valmennuspäivien määrässä on lievää kasvua edellisiin vuosiin verrattuna. Palkkaperusteisten valmentautujien valmennuspäivien määrä on pysytellyt edellisvuosien tasolla. Yksilövalmennus ja tukipalveluita tuotettiin saman verran kuin edellisenä vuotena (Taulukko 9).

Taulukko 9. Työvalmennuspäivät 2012–2014

3. Joensuun tulosalue

Vuoden 2014 alusta Joensuun sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistoiminta-alueeseen liittyi mukaan Outokummun kaupunki. Outokummun päihdepalvelujen organisointi ja vastuut sovittiin Kontiolahden mallin mukaisesti. Päihdepalvelujen osalta tämä tarkoitti lähinnä outokumpulaisten laitostuntoutuksen järjestämisvastuun ja korvaushoitoasiakkaiden hoitovastuun siirtymistä Sovatek-säätiölle. Outokumpuun jäi edelleen kaupungin palveluksessa työskentelevä päihdehoitaja vastaamaan päihdehuollon avopalveluista lähipalveluna.

Joensuun tulosalueella työskenteli vuonna 2014 34 toimihenkilöä. Lisäksi ostettiin psykiatrian erikoislääkärin palveluja yhtenä päivän kuukaudessa. Hoito- ja kuntoutuspalvelut jakaantuvat viiteen työryhmään, jotka toimivat kahden palvelupäällikön johdolla. Työryhmillä on säännölliset viikoittaiset kokoukset ja koulutussuunnitelman mukaan toteutettavat kehittämisspäivät, joihin osallistuu palvelupäällikkö sekä tarpeen mukaan aluejohtaja ja toimitusjohtaja. Toimintavuoden syksyllä eriytyi omaksi työryhmäkseen sosiaalisen kuntoutuksen työryhmä, jonka toimialueena on ennen kaikkea kuntouttavan työtoiminnan toteuttaminen ja kehittäminen. Työryhmän lähiesimiehenä toimii aluejohtaja.

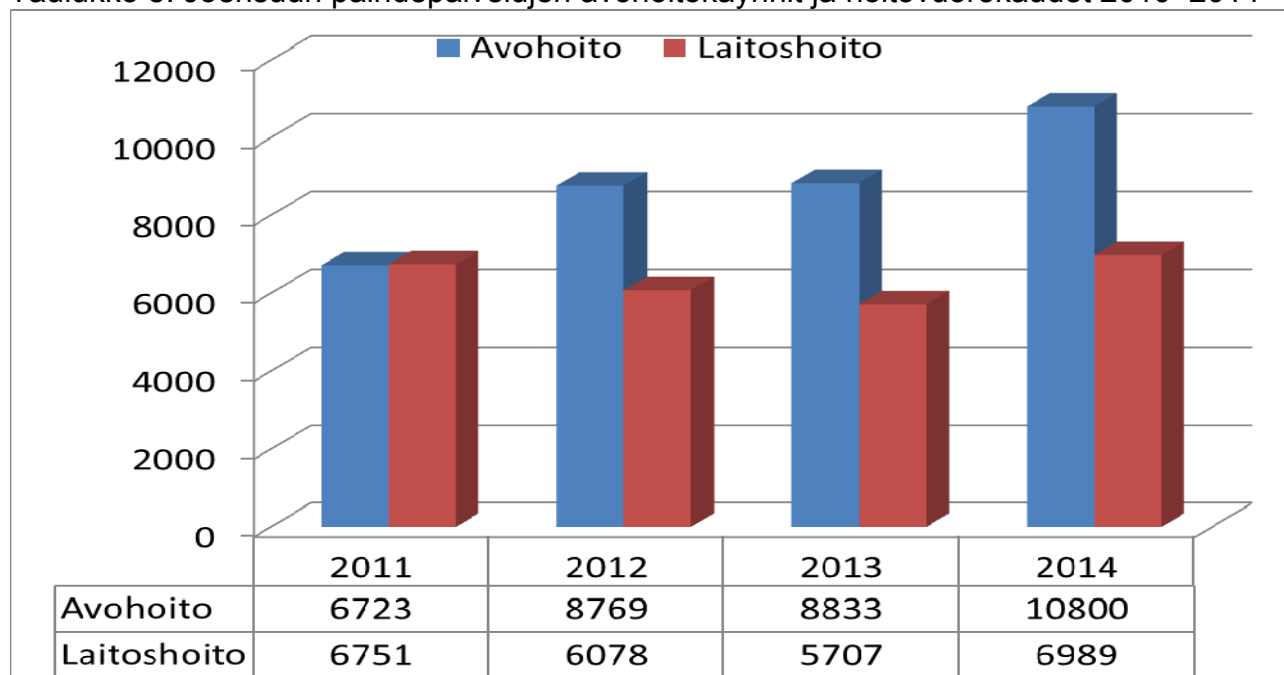
Toimintavuoden aikana jatkettiin Joensuun päihdepalvelukeskuksen palveluprosessien täsmentämistä ja selkiyttämistä. Vuonna 2013 kuvattuja palveluprosesseja tarkennettiin päihdepalvelukeskuksen yhteisessä kehittämisiltapäivässä ja prosessien sisältöjä aukaistiin työryhmittäin. Vuoden 2014 loppuun mennessä kaikki lääkehoitoa toteuttavat työntekijät suorittivat

LOVe-lääkehoidon opinnot verkossa. Lääkehoidon osaaminen varmistetaan viiden vuoden välein.

Kehityskeskustelut käytiin koko henkilöstön kanssa syksyllä 2014. Yksittäisillä työntekijöillä oli toimintavuoden aikana omaa ammattiosaamista täydentävää koulutusta yhdessä laaditun suunnitelman mukaisesti. Työnohjausta järjestettiin yksilötyönohjauksena ammatillisen kehittymisen ja työssä jaksamisen tueksi. Koko henkilöstön työssä jaksamista ja harrastustoimintaa tuettiin kulttuuri- ja liikuntaseteleiden sekä viikoittaisen tyhy - liikuntatunnin avulla.

Sovatek-säätiön kolmen ensimmäisen toimintavuoden aikana tapahtunut voimakas kasvu avopalvelujen asiakasmäärissä jatkui vuoden 2014 aikana (Taulukko 8). Avopalvelujen osalta tilastoihin kirjattiin 10800 käyntiä ja 824 asiakasta. Sovatek-säätiön omien laitospalvelujen käyttö säilyi samalla tasolla kuin edellisenä vuonna, vieroitusosastolla ja kuntoutusyhteisössä hoitovuorokausia kertyi yhteensä 4417. Jyväskylän huumevieroitusosaston käyttö väheni hieman edellisestä vuodesta, hoitovuorokausia kertyi 184. Ulkopuoliset laitospalvelujaksot lisääntyivät edellisen vuoden tasosta, koska mukaan tulivat joensuulaisten ja kontiolahtelaisten lisäksi myös outokumpulaiset päihdekuntoutujat. Ulkopuolisia laitospalveluvuorokausia oli kertomusvuonna 2388 vuorokautta.

Taulukko 8. Joensuun päihdepalvelujen avohoitoikännit ja hoitovuorokaudet 2010–2014

3.1. Hoitopalvelut

Joensuun päihdepalvelukeskuksen hoitopalvelut koostuvat kolmesta työryhmästä: päihdepäivystys, korvaushoitotyöryhmä ja vieroitusyksikkö. Lisäksi terveysneuvonnan (Vinkki) toteuttaminen kuuluu myös hoitopalveluihin.

Päihdepäivystyksen työryhmään kuuluu kolme sairaanhoitajaa ja yksi lähihoitaja. Päihdepalvelukeskuksen lääkäri on työryhmän tukena maanantaista torstaihin. Päihdepäivystyksen roolia ja päivystyspuhelimien kautta tapahtuvaa ohjausta ja neuvontaa on vahvistettu turvaamaan asiakkaan hoidontarpeen arviointi asiakkaiden tarpeita vastaaviksi. Päihdepalvelukeskuksella toteutettavaa päihdeseurantaa (ajokorttilausunnon saamiseksi) toteutetaan yhteistyössä avokuntoutuksen työryhmän kanssa siten, että avokuntoutuksen työntekijät vastaavat seurantaan kuuluvasta ryhmäprosessista ja päihdepäivystys vastaa muista seurantaprosessiin kuuluvista tehtävistä.

Joensuun keskustassa toimivan terveysneuvontapisten Vinkin toiminta oli Joensuun päihdepalvelukeskuksen työntekijöiden vastuulla vuonna 2014. Toimitilat ja Vinkissä jaettava materiaali tulevat Joensuun kaupungilta. Terveysneuvontapisteen aukioloaika on ollut neljä tuntia viikossa. Toiminta toteutettiin työparityöskentelyinä. Asiakasmäärä eri henkilöinä laskettuna pysyi samana vuoteen 2013 verrattuna. Kirjattuja käyntejä oli vain 7 käyntiä vähemmän kuin vuonna 2013. Ruiskuja palautettiin 5330 kappaletta vähemmän kuin edellisvuonna ja vastavasti puhtaita ruiskuja jaettiin 2770 kappaletta vähemmän kuin vuonna 2013.

Korvaushoitotyöryhmän ytimen muodostaa kolme sairaanhoitajaa ja korvaushoitoa toteutetaan seitsemänä päivänä viikossa. Korvaushoidon aloitukset toteutetaan edelleen Jyväskylän huumevieroitusosastolla, jonne asiakas siirtyy päihdepäivystyksen sekä korvaushoitotyöryhmän ja lääkärin tekemän hoidontarpeen arvion perusteella. Asiakkaiden vointia ja kuntoutussuunnitelmaa arvioidaan päihdepalvelukeskuksen lääkärin kanssa kahdesti viikossa työryhmässä. Lisäksi on mahdollisuus lääkärin päivystyksellisiin konsultaatioihin. Korvaushoidossa olevien asiakkaiden hoidon lisäksi korvaushoitotyöryhmä toteuttaa korvaushoidon aloitukseen jonossa olevien asiakkaiden tapaamiset. Korvaushoitotyöryhmän asiakkaat tulevat vastaanotoille ajanvarauksella ja heille on nimetty omahoitaja. Korvaushoidossa olevien asiakkaiden määrässä on vuoden 2014 aikana tapahtunut hienoista nousua viime vuoteen verrattuna.

Vuoden 2014 alusta aloitettiin sairaanhoitajan vastaanotot Joensuun reuna-alueiden kunnissa Pyhäselkä, Tuupovaara ja Eno. Kerran kuukaudessa toteutettavaan päivään sisältyi asiakkaiden ajanvarausvastaanottoa sekä asiantuntijakonsultointia kuntien työntekijöiden kanssa. Tuupovaarassa toiminta loppui jo toukokuussa asiakkaiden vähyyden vuoksi. Samasta syystä toiminta Pyhäselässä päätettiin lopettaa vuoden lopussa. Enossa sairaanhoitajan vastaanottotoimintaa jatketaan edelleen kerran kuukaudessa.

Joensuun Päihdepalvelukeskuksen vieroitusyksikön toimintaa on edelleen kehitetty vastaamaan monipäihdeongelmaisten palvelutarpeisiin. Yhdeksänpaikkainen osasto hoitaa alkoholikatkaisut sekä lääke- ja huumevieroitukset, mikäli päihdepalvelukeskuksen lääkäri arvioi osaston soveltuvaksi vieroitusjaksoon. Haasteellisemmat lääke- ja huumevieroitusjaksot toteutetaan edelleen Jyväskylän huumevieroitusosastolla. Lisäksi vieroitusyksikössä toteutetaan korvaushoitoasiakkaiden tarvitsemat hoidon tehostamisjaksot. Erilaisten katkaisu- ja vieroitushoitojaksojen pituudet vaihtelivat muutamasta vuorokaudesta neljään viikkoon. Vieroitusyksikössä toteutettavan hoidon tavoitteena on päihdekierteen katkaisu, vieroitusoireiden lievittäminen ja hoito sekä muutostyöskentelyyn motivointi. Hoitojakson aikana arvioidaan jatkohoidon tarvetta ja tehdään jatkohoitosuunnitelmaa mahdollista päihdekuntoutusta varten. Osastolla työskentelee kaksi sairaanhoitajaa ja seitsemän lähihoitajaa, joista yksi on osa-aikaeläkkeellä (50% työajasta). Lääkäri käy osastolla päivittäin maanantaista torstaihin ja perjantaisin lääkäri on tavoitettavissa puhelimitse.

3.2. Kuntoutuspalvelut

Kuntoutuspalveluihin kuuluvat avo- ja laituskuntoutuksen työryhmät. Joensuun päihdepalvelukeskuksella työskenteli neljän hengen työryhmä tehden avokuntoutuksen yksilö- ja ryhmätyötä. Päihdepalvelukeskuksen ulkopuolella työskenteli lisäksi sosiaaliohjaaja. Sosiaaliohjaajan työpiste sijaitsi Soroppi ry:n tiloissa. Toimitilasta luovuttiin kuitenkin työntekijän vaihdoksen ja toiminnan muutoksen takia vuoden lopussa. Jatkossa ko. työntekijän työpanosta tullaan käyttämään sekä järjestökentällä yhdyshenkilönä että kotiin annettavien palvelujen kehittäjänä ja ryhmien ohjaajana avokuntoutusryhmässä.

Peliongelmaisten asiakkaiden määrä kasvoi toimintavuoden aikana. Runsasta yhteistyötä tehtiin mm. lastensuojelun, rikosseuraamusviraston ja Joensuun kaupungin nuorisoseuran kanssa. Nuorisoseuralla toteutettiin yhden työntekijän toimesta alaikäisten vastaanottoon

liittyvä kokeilu. Joka toinen viikko olleella vastaanotolla työntekijä tapasi lastensuojelun ohjaamia asiakkaita yhteensä noin 30. Kokeilun tuloksena Sovatek-säätiön työntekijä tulee olemaan vuonna 2015 mukana Nuorisoasemalla työparina lastensuojelun ja Nuorisoaseman työntekijän kanssa yhtenä päivänä viikossa.

Avokuntoutuksen kurssi- ja ryhmätoiminnot lisääntyivät edellisestä vuodesta. Ajokorttiseurannassa olevien asiakkaiden päihdeseurantaryhmät vakiinnuttivat asemansa. Vuoden 2014 aikana toteutettiin viisi ryhmäjaksoa, joihin osallistui yhteensä 35 ryhmäläistä. Ryhmän ohjauksesta vastasi kaksi työparia. Päihdepalvelukeskuksella kokoontui vuonna 2014 päivittäin avoin akupunktiryhmä. Ryhmän toteutuksesta vastasivat päivystys- ja hoidontarpeen arviointi- sekä avokuntoutustyöryhmä vuorotellen. Akupunktiryhmien kävijämäärät kasvoivat toimintavuoden aikana. Kuvataideryhmä toteutettiin Taitopajan kuntouttavassa työtoiminnassa oleville asiakkaille, ryhmän ohjaajina toimivat Taitopajan sairaanhoitaja ja avokuntoutuksen sosiaaliohjaaja.

Päihdeongelmaisten läheisten ryhmä toteutettiin viiden ryhmäkerran kokonaisuutena yhdessä Joensuun ev.lut. seurakunnan työntekijän kanssa. Ryhmään osallistui 9 läheistä. Läheisten ryhmää on tarkoitus jatkaa myös tulevana vuosina. Joensuussa toteutettiin myös ensimmäinen ongelmapelaajien kuntoutuskurssi yhdessä Jyväskylän yksikön kanssa. Kurssia vetämässä oli sosiaalityöntekijä Jyväskylän yksiköstä ja Joensuun avokuntoutuksesta sairaanhoitaja ja sosiaalityöntekijä. Kurssille ilmoittautui kahdeksan kurssilaista, joista kuusi sitoutui kurssille. Kurssin toiminta jatkuu vuoden 2015 puolelle. Loppuvuodesta käynnistettiin myös Pyhäselän vankilassa päihdekurssi koevapauteen ja avolaitokseen siirtyville vangeille. AA- ja NA- ryhmät kokoontuivat päihdepalvelukeskuksen tiloissa viikoittain.

Päihdepalvelukeskuksen kuntoutusyhteisössä työskenteli viiden hengen moniammatillinen työryhmä. Kuntoutusyhteisössä on 9 paikkaa ja kuntoutusjaksot ovat pääsääntöisesti 8 viikon pituisia. Vuonna 2014 kuntoutusyhteisössä oli 2379 hoitopäivää (vuonna 2013 hoitopäiviä oli 2121). Kuntoutusyhteisössä aloitettiin loppuvuodesta toiminnan sisältöihin liittyvä kehitysprojekti yhdessä henkilökunnan kanssa. Kuntoutusyhteisön työntekijöiden vastuulla ollut päihdepalvelukeskuksen asumisyksikön toiminta lopetettiin vuoden 2014 aikana.

3.3. Sosiaalinen kuntoutus

Syksyllä 2014 eriytyi omaksi työryhmäkseen sosiaalisen kuntoutuksen työryhmä. Työryhmän ensisijaisena tehtävänä on kuntouttavan työtoiminnan toteuttaminen ja kehittäminen Sovatek-säätiön Joensuun toimialueella. Työryhmän sosiaaliohjaaja työskentelee Joensuun kaupungin kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti kaupungin kuntouttavan työtoiminnan Jokikadun toimipisteessä.

Päihdepalvelukeskuksen pihapiirissä sijaitsevan Taitopajan toiminnasta vastaa psykiatrinen sairaanhoitaja ja hänen työparinaan toimii osa-aikainen, palkkatuella työllistetty askartelunohjaaja. Taitopaja muutti 1.8.2014 asumisyksiköltä vapautuneisiin tiloihin. Uudet tilat mahdollistivat asiakasmäärän lisäämisen. Kaikki Taitopajan uudet asiakkaat ovat kuntouttavan työtoiminnan piirissä. Taitopaja tarjoaa räätälöityjä kokonaisuuksia eri elämän- ja toipumisprosessin vaiheissa oleville asiakkaille kuntouttavan työtoiminnan tavoitteet huomioiden. Taitopajalla tavoitteena on auttaa asiakkaita jaksamaan ja lisäämään heidän arjen selviytymistaitojaan sekä lisätä heidän voimavarojaan uuden oppimisen myötä. Vuonna 2014 Taitopajassa toteutui kuntouttavan työtoiminnan työpäiviä 202. Käyntejä oli 1559 ja osallistujia 70 henkilöä.

4. Järjestölähtöisen toiminnan tulosalue

Järjestölähtöisen toiminnan perusajatus on edistää ja tukea yhteistyössä muiden kansalaisjärjestöjen ja kansalaisyhteiskunnan kanssa sellaista toimintaa, joka tukee sosiaalista ja terveydellistä hyvinvointia. Toiminnan perusajatus on pyritty toteuttamaan hankkeiden avulla ja hakeutumalla yhteistyöhön muiden toimijoiden kanssa. Keskeisiä yhteistyöverkostoja olivat Kosken päihde- ja mielenterveystoimijoiden verkosto sekä SOSTE ry:n ja Keski-Suomen Yhteisöjen Tuen ympärille rakentuneet toimijaverkostot. Säätiön ja sen asiakkaiden kannalta merkittävä parannus järjestölähtöisen toiminnan ja vertaistuen edistämiseen saatiin vuoden lopussa kun Raha-automaattiyhdistys teki myönteisen esityksen kohdennetusta toimintaavustuksesta. Avustus on kohdennettu ensisijaisesti vapaaehtoistoiminnan ja vertaistuen kehittämiseen.

Sovatek-säätiö on ollut mukana Tyynelän kehittämiskeskuksen ja Kuopion Seudun päihdepalvelusäätiön kanssa toteutetussa kehittämis-yhteistyössä. Tavoitteena on ollut koota toimijoiden taustalla olevia järjestöjä yhteisten teemojen ympärille sekä toisaalta lisätä toimijoiden henkilökuntien yhteistyötä. Sovatek-säätiö järjesti näiden yhteistyökumppaneiden kanssa Ihmisiä päihdetyössä seminaarin. Vastaava seminaari järjestetään kolmannen kerran syyskuussa 2015.

Sovatek-säätiö oli mukana valtakunnallisessa mielenterveys- ja päihdetoimijoiden kehittämis-yhteistyössä sekä ehkäisevän päihdetyön verkostoissa. Konkreettisia muotoja ovat toiminta Päihdetyön valtakunnallisessa yhteistyöryhmässä sekä THL:n koordinoimassa päihde- ja mielenterveystoimijoiden verkostossa.

4.1. Nuorten ongelmallisen pelaamisen tunnistaminen ja tukimuotojen kehittäminen - Pelituki

Hankkeessa kehitetään yhdessä lasten ja nuorten sekä heitä kohtaavien aikuisten kanssa lasten ja nuorten arkeen ja kehitykseen sopivaa tukea ongelmalliseen pelaamiseen. Hanke tuottaa nuorille, ammattilaisille ja läheisille suunnatuilla kyselyillä uutta tietoa pelaamisesta ilmiönä ja erityisesti ongelmallisesta pelaamisesta hankkeen toimintaympäristöissä.

Pelituki on yhteistyöhanke Kehittämiskeskus Tyynelän ja Kuopion Kriisikeskuksen kanssa. Sovatek-säätiö vastaa hankkeen hallinnosta, koordinoinnista, ulkoisen arvioinnin hankinnasta sekä nuorten pelaamiseen liittyvän tiedontuotannon koordinoinnista ja aineistojen analysoinnista. Sovatek-säätiön osahankkeen toiminnan painopistealue on kutsunta-, varusmiespalvelus- ja siviilipalvelusikäisten nuorten pelaaminen sekä varhaisen tunnistamisen ja tuen menetelmien kehittäminen.

Hanke tuottaa nuorille, ammattilaisille ja läheisille suunnatuilla kyselyillä uutta tietoa pelaamisesta ilmiönä ja erityisesti ongelmallisesta pelaamisesta hankkeen toimintaympäristöissä. Laadullinen tiedontuotanto tukee ja tarkentaa kyselyillä tuotettavaa tietoa. Kehitystyön tuloksena syntyneet työvälit on koottu välinesalkkuun. Työvälineiden testausta jatkettiin vuoden 2015 alussa, jolloin niistä saadaan vielä lisäkokemuksia ammattilaisilta. Sovatek-säätiölle laadittiin yhteinen toimintamalli peliasioiden puheeksi ottamiseksi.

4.2. Huumekuntoutujien vertaistoimintakeskus Asema 78

Vertaistoimintakeskus tarjoaa korvaushoidossa oleville asiakkaille mahdollisuuden viettää aikaa turvallisesti päihteettömässä ympäristössä kodin ulkopuolella. Toimintakeskuksen tavoitteena on tukea asiakkaita pitkäjänteiseen elämäntapaan, joka mahdollistaa realististen tavoitteiden asettamista suhteessa heidän omiin voimavaroihin nähden. Vertaistoiminnan

lisäksi asiakkaita ohjataan ja koulutetaan kokemusasiantuntijuuteen. Heidän kokemustaan on hyödynnetty vierailuilla oppilaitoksissa ja hoitopaikoissa.

Asema 78:n toiminta vakiintui osaksi korvaushoidossa olevien asiakkaiden arkea. Säännöllisesti asioivien asiakkaiden ja päivittäisten asiakaskäyntien määrää kasvoi edellisen vuoden keskiarvosta. Yhteistyössä Korvaushoitotyöryhmän kanssa käynnistettiin kummitoimintaa ja uusia ryhmämuotoisia vertaistukeen perustuvia ryhmiä.

4.3. Nuorten matalankynnyksen palveluiden kehittäminen

Nuorten matalankynnyksen palveluiden kehittäminen järjestölähtöisellä tulosalueella koski Sauma-starttipajan ja etsivän työn kehittämistä.

Sauma-starttipajatoiminta on vakiintunut toiminnallisesti osaksi säätiön valmennustoimintaa. Toiminnan perusrahoitus on edelleen Opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittain myöntämä avustus. Yhteistyöverkosto on laajentunut ja vahvistunut. Pajalla voi kerrallaan olla kahdeksan erityisen tuen tarpeessa olevaa nuorta. Tärkeimpinä ohjaavina tahoina toimivat Jyväskylän eri etsivän nuorisotyön yksiköt ja työvoiman palvelukeskus.

Etsivän nuorisotyön kohderyminä ovat päihteillä oirehtiva, koulutuksesta syrjäytyvät tai muuten haastavissa elämäntilanteissa olevat nuoret. Toiminta rahoitetaan Opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittain myöntämällä avustuksella. Etsivän nuorisotyön ja Päihdepäivystyksen yhteistyö tiivistyi vuoden aikana ja loppuvuodesta käynnistettiin liikkuva terveysneuvontatoiminta ”Reppu-Visiiti”.

Sauman työntekijät suunnittelivat yhdessä Etsivän työn ohjaajien ja Päihdepäivystyksen työntekijöiden ryhmän päihdepäivystyksen ja vieroitushoito-osastojen kautta tuleville vaikeasti hoitoon kiinnittyville nuorille. Ryhmä on aloittanut toimintansa alkuvuodesta 2015.

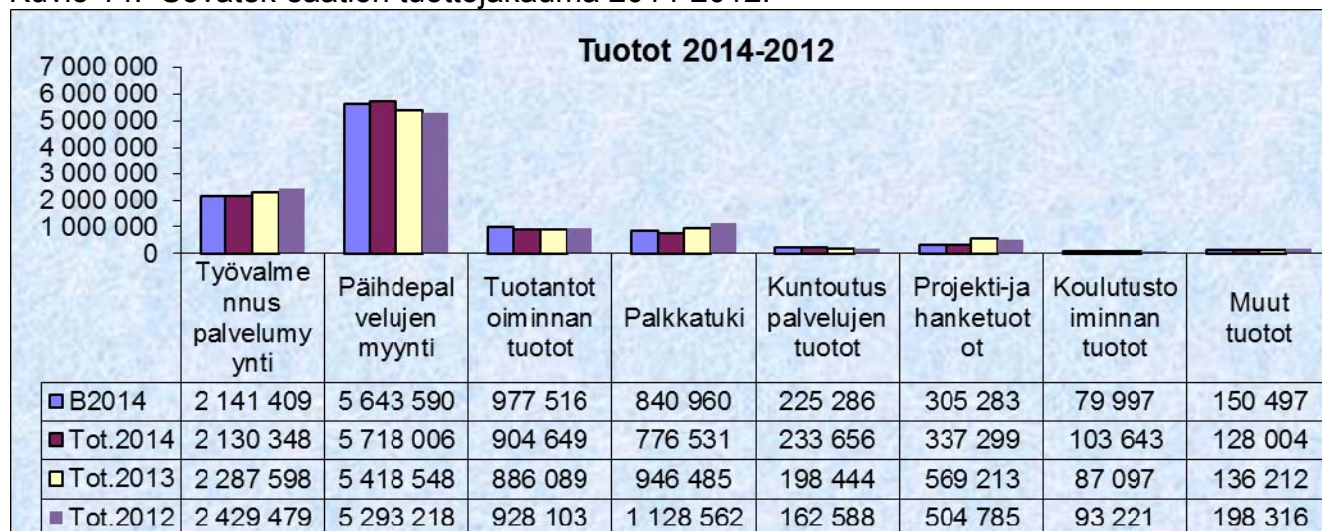
5. Talous

Sovatek-säätiön neljäs tilikausi päättyi ensimmäistä kertaa positiiviseen lopputulokseen. Kokonaistulos osoittaa 4 269 euron ylijäämää, mitä ei 10,5 miljoonan euron kokonaistaloudessa voi pitää millään tavoin merkittävänä, mutta mikä kuitenkin täyttää kannattavuuden perusehdon. Toimintatuotoilla kyettiin siis kattamaan toimintamenot, mikä kokonaistulosta merkittävimmin näkyi toisena vuotena peräkkäin käyttötalouden ylijäämänä, mitä tilikaudella kertyi 35 890 euroa. Edellisvuoteen verrattuna käyttötalous heikkeni lievästi, mutta se johtui mittavien investointipöistojen kaksinkertaistumisesta. Oleellista on myös kannattavuuden myönteinen kehityssuunta jos kohta kumulatiivinen alijäämä onkin huolestuttavan suuri. Kokonaisuutena arvioiden säätiön kannattavuutta voi kuitenkin pitää päättyneen tilikauden osalta tyydyttävänä.

	2014	2013	2012	2011
VARSAISEN TOIMINNAN TUOTOT	10 546 045	10 527 124	10 736 358	12 238 071
VARSAISEN TOIMINNAN KULUT	-10 441 498	-10 430 228	-10 823 594	-12 291 151
POISTOT	-68 431	-30 823	-22 241	-84 223
KÄYTTÖTALouden JÄÄMÄ (+/-)	36 116	66 073	-109 477	-137 303
RAHOITUS- JA SATUNNAISERÄT	-14 753	-11 998	-15 067	18 437
VARAUSTEN MUUTOS	-17 094	-69 904	30 572	-184 135
TUOTTOJÄÄMÄ	4 269	-15 829	-93 973	-303 001

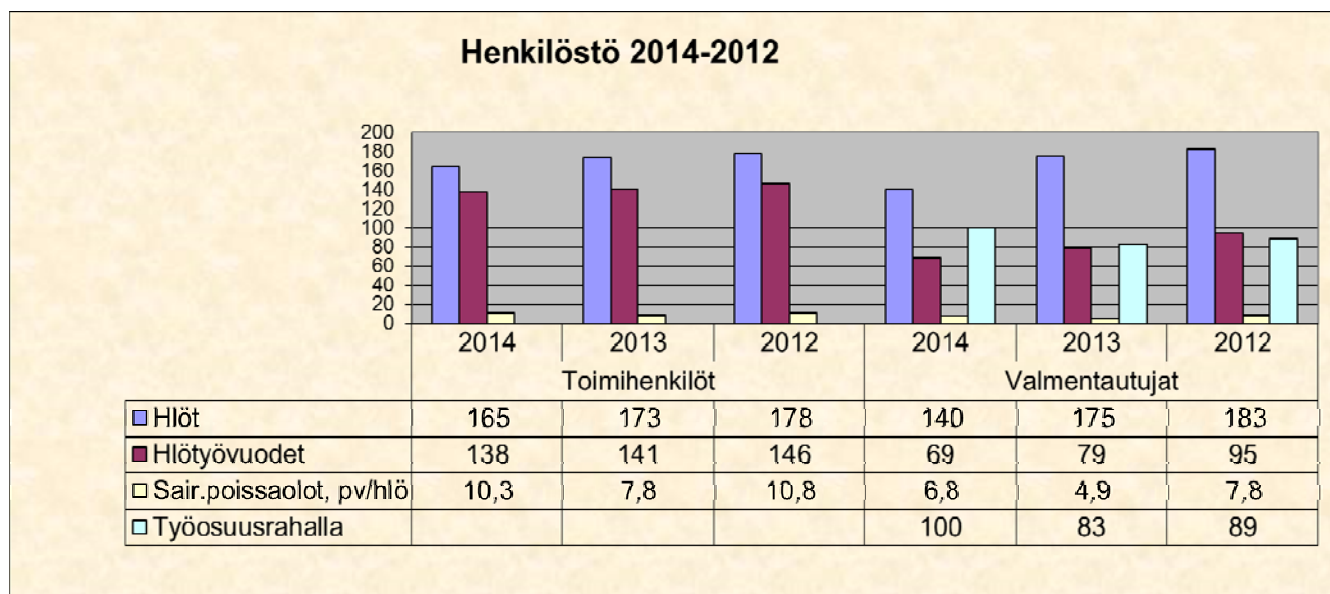
Sovatek-säätiön säännönmukaiset toimintatuotot kertyvät edellisvuosien tapaan kahdeksasta eri kokonaisuudesta. Näistä päihdepalvelujen toimintaa rahoitettiin *Keski-Suomen sairaanhoitopiiriin* sekä *Joensuun kaupungin ostopalvelusopimustuotoilla*. Näiden suhteellinen osuus jatkoi kasvuaan ollen 54 % säätiön 10,5 miljoonan euron kokonaistuotoista. *Jyväskylän kaupungin ostopalveluperusteisen työvalmennuksen* ja sen liitännäisten *palkkatuen* ja *tuotannollisen toiminnan tuotot* vähenivät 7,5 % edellisvuodesta kattaen 36 % kokonaistuotoista. Muita sääntöjen mukaisia tuottoja kertyi *projekti- ja hanketoiminnasta*, *kuntoutuspalveluista* ja *koulutuspalveluista* lähes miljoonaa euroa. Kokonaistuotot ylittivät ainoastaan 15 000 eurolla asetetun budjettitavoitteen.

Kuvio 14. Sovatek-säätiön tuottojakauma 2014-2012.

Palkkamenoja kertyi sosiaalikuluihin hieman reilut 7,7 miljoonaa euroa ja ne edustivat va-
kiintuneesti 74 % kokonaismenoista. Budjettiin verrattuna palkkamenot vähenivät 166 000
euroa, mistä n. 75 % johtui toimihenkilöiden lomautuksista ja palkattomista vapaista. Edellis-
vuodesta palkkamenot vähenivät 183 000 euroa.

Sovatekin palveluksessa oli v. 2014 yhteensä eri 165 toimihenkilöä (v. 2013 yht. 173) ja 140
eri työsuhteista tuntipalkkaista valmentajaa (175). Henkilötyövuosia kertyi em. ryhmille 138
ja 69 (141 ja 79). Työosuusrahaa maksettiin 100 eri henkilölle (83). Toimihenkilöiden saira-
uspoissaolojen määrät kasvoi 2,5 päivällä ollen 10,3 pv/hlö. Tuntipalkkaisilla sairauspoissa-
oloja kertyi 6,8 pv, missä lisäystä 2 päivää.

Sovatek-säätiön toimi tilikauden aikana kahdeksassa eri toimipisteessä Jyväskylän ja Joensuun alueella. Toimitiloja säätiöllä oli vuoden 2014 lopussa 8500 neliometriä, joiden keskimääräinen neliövuokra oli 11 €. Koko tilikauden aikana vuokramenoja kertyi reilut 1,1 miljoonaa euroa, missä budjettisäästöä noin 9 000 ja tilikauden alussa käyttöön otetun Sorastajantien toimitilan mukanaan tuomaa vuokravähennystä edellisvuoteen verrattuna 33 500 euroa.

Toiminnan muita kuluja oli vajaat 1,8 miljoonaa euroa, mistä ostettujen palvelujen osuus noin kolmannes. Joensuun sopimusmuutos lisäsi ulkopuolisia palveluostoja vajaat 100 000 euroa. Arvonlisäverollisen liiketoiminnan 76 % myyntikate kattoi kiinteitä menoja 603 000 euroa. Ensisijaisesti palveluostojen lisäyksestä johtuen toiminnan muut kulut olivat 68 000 euroa budjetoitua ja 227 000 euroa edellisvuotta suuremmat.

Pitkäaikaisia investointeja lisäsi jatkunut Sorastajantien toimitilasaneeraus, minkä lisäsi remonttien tasearvoa noin 40 000 euroa. Efficapotilastietojärjestelmän lisenssi ja järjestelmätoimittajan kustannuksia aktivoitiin taseeseen vajaat 140 000 euroa. Tilikauden poistoja kirjattiin yhteensä 68 431 euroa.

Investoinneista johtuen säätiön maksuvalmius ja rahoitusasema heikkeni lievästi. Tilikauden päättyessä rahat ja saamiset kattoivat n. 86 % (ed.vuosi 87 %) lyhytaikaisen velan määrästä ja maksuvalmius riitti noin kahden viikon toimintamenoihin. Oma pääoman osuus pysyi kuitenkin jokseenkin ennallaan ollen 8,5 % taseen loppusummasta. Säätiö rahoitti Efficahankinnan K-S SHP:n rahoituslainalla, mistä kirjattiin pitkäaikaista velkaa ensimmäistä kertaa vajaat 135 000 euroa. Säätiön perustajien sijoittaman peruspääoman katteena oli tilikauden päättyessä jokseenkin riittävä vaihto-omaisuus. Maksuvalmiuden ja rahoitusaseman riittämättömyys toiminnan laajuuteen nähden on kuitenkin keskeisin ongelma Sovatek-säätiön taloudessa.

	BUDJ. 2014	01/14 12/14	BUDJ. TOT-%	01/13 12/13	2014-2013 %
VARSAISEN TOIMINNAN TUOTOT					
Työvalmennustuotot	2 141 409	2 130 348	99,5	2 287 598	93,1
Tuotantotoiminnan tuotot	977 516	904 877	92,6	886 089	102,1
Päihdepalvelujen tuotot	5 643 590	5 718 006	101,3	5 418 548	105,5
Palkkatuki	840 960	776 531	92,3	946 485	82,0
Muut tuotot	927 280	1 018 161	109,8	990 966	102,7
Myyntiin oikaisuerät	0	-1 877	0,0	-2 561	73,3
VARSAINAINEN TUOTOT YHTEENSÄ	10 530 755	10 546 045	100,1	10 527 124	100,2
VARSAISEN TOIMINNAN KULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-7 631 325	-7 558 297	99,0	-7 741 415	97,6
TOIMITILAVUOKRAT	-1 123 302	-1 114 542	99,2	-1 148 096	97,1
MUUT KULUT	-1 700 557	-1 768 660	104,0	-1 540 717	114,8
TOIMINTAKULUT YHTEENSÄ	-10 455 184	-10 441 499	99,9	-10 430 228	100,1
POISTOT	-50 652	-68 431	135,1	-30 823	222,0
KÄYTTÖTALouden JÄÄMÄ (+/-)	24 919	36 115	-52,6	66 073	54,7
RAHOITUS- JA SATUNNAISERÄT	0	-14 753	0,00	-11 998	69,77
LOMAPALKKAVARUKSEN MUUTOS					
TUOTTOJÄÄMÄ	24 919	4 267	17,1	-15 829	

VARALLISUUSASEMA 31.12.2014

